

Др Сребренка ВИЋЕН

НАСИЉЕ НАД ЖЕНАМА И ДЈЕЦОМ – ЗЛОЧИН НА РАЗМЕЂУ ДВА СТОЉЕЋА

Социолошко проблематизирање односа међу половима, односно тзв. родне једнакости, има циљ да укаже на значај *квалитета односа међу људима*, као један од круцијалних фактора који утиче на прогрес датог друштва. Наиме, квалитет тих односа у многоме опредјељује правац и динамику развоја једног друштва. Зато и полазимо од тезе да једино односи међу половима засновани на *ненасиљу* могу значити једну, али изузетно значајну карику у укупном прогресивном и цивилизацијски усмјереном развојном процесу друштва. С обзиром на то да се савремена друштва све више одликују нарастајућим и разноврсним облицима насиља, желимо да укажемо на само један вид насиља за који сматрамо да је по много чему специфичан. Ријеч је о насиљу над женама и дјецом које својим патолошким исказивањем постаје погубније, посматрано не само на индивидуално-персоналном нивоу већ су, напротив, негативне консеквенце овог вида насиља на глобалном нивоу – за друштво у цјелини, једнако опасне и ретроградне. Управо зато и дефинишемо овај вид насиља као *злочин* савременог живљења.

Насиље, по правилу мушкараца над женама, било је дуго кроз историју „невидљив феномен”. Тек 70-80-тих година 20. стољећа постаје видљив и то првенствено кроз активности разних феминистичких покрета и развојем невладиних организација. Наиме, тих година више него раније, долази до афирмисања разних нових институционалних видова заштите злостављаних жена и дјеце. Ово спомињемо првенствено зато што је управо ова промјена допринијела да се у јавности значајно елиминише до тада доминантно мишљење да је овај вид насиља превасходно *лична ствар* појединца. Данас се овај патолошки вид међуљудских односа све више третира као *друштвени проблем*, а не као друштвено питање. Зашто? Зато што прије свега сваки облик насиља представља у основи

кршење личног интегритета личности, а насиље над женама и дјецом као специфичном популацијом унутар једног друштва, у својој основи јесте једна од главних препрека остваривања родне једнакости, што јесте један од чинилаца за прогресиван друштвени ток.

Насиље као својеврсни облик деструктивног дјеловања има своје коријене у самој *структури друштва*. Управо због тога сматрамо неопходним да се и унутар црногорског друштва приступи научној елаборацији овог друштвеног феномена. Наиме, у друштвима која су, макар и у својој основи, патријархална, у којима се друштвени односи заснивају на патријархалним вриједностима и принципима, по правилу се толерише насиље, јер је оно у складу са традиционалним обичајима који имају изразиту снагу и утицај. У таквим друштвима преовладава став да је кривица на жени која је злостављана, односно да је узрок насиља њено понашање, које, рекли би, не слиједи традиционалне норме понашања. С друге стране, мушкарцима који врше насиље најчешће се опрашта, јер се „мушкост” повезује са насиљем.

У патријархалним друштвима се улога жене, њена „женственост”, најчешће изједначава са поданичким односом, са пожртвованошћу и оданошћу мушкарцу и породици, те се управо тим објашњава зашто жене прихватају умањену одговорност за насиље, чак до мјере да саме себе криве за доживљено насиље. Наравно, можемо се сложити да је овдје ипак ријеч само о једном од бројних *мишова и предрасуда* који нажалост и данас опстају у многим друштвима. Тако, на примјер, као „оправдавајући” разлози за исказано насиље, могу се чути:

– да алкохол чини мушкарца насилним у односу на жену (што јесте једна у низу предрасуда да би се избјегла одговорност за исказано насиље, јер жене доживљавају насиље и од тријезних мушкараца);

– да је насиље посљедица тренутног губитка самоконтроле (али већина исказаног насиља над женама и дјецом је са предумишљајем, поготово када се зна да исказани вид злостављања није јединствен случај, већ се најчешће понавља и то са настојањем да се посљедице насиља не виде);

– да је насиље над женама и дјецом превасходно породична ствар (већ смо истакли наше одређене да је сваки облик насиља, а поготово овај вид, друштвени проблем који имплицитно значи да свако треба да сноси одговорност и да се осуди употреба насиља, посебно у породици);

– да је насиље карактеристика живљења необразованих и сиромашних слојева становништва (јасно је да насиље не познаје било какве економске или социјалне разлике, оно је ту у непосредној нашој близини);

– да жене желе да се ослободе насиља, напустиле би онога који их злоставља, а ако остају саме су криве за то (питање рјешавања насилне ситуације, било да је ријеч о породици, или другој друштвеној групи, захтијева ширу елаборацију, те ћемо само указати на неке реално постојеће околности карактеристичне за традиционална друштва које утичу

да жена значајно дуго подноси насиље од мушкарца: стид од најближе околине, страх, веома честа економска зависност од мушкарца, немогућност налажења новог смјештаја и сл.).

Говоримо о насиљу, друштвеном феномену чије је дефинисање изузетно сложено, прије свега због различитости форми његовог испољавања, а како садржај профилира и одређује форму, то је онда, по нашем мишљењу, сам феномен садржајно исувише комплексан да би се једноставно дефинисао. Па ипак, чини се сасвим оправданим, ако кажемо да је сваки вид насиља својеврсни *злочин*, што је у основи сваког облика насилног понашања. Ентони Гиденс с правом анимира социологе у проучавању злочина када каже да „свака реалнија оцјена о *природи злочина мора бити социолошка*, јер сви њени елементи зависе од *друштвених институција* датог друштва”. Наиме, указујући на значај социолошког поимања злочина, Гиденс указује на неопходност истраживања „повезаности феномена поступања по правилима, са феноменом одступања од тих правила”, што имплицитно указује да је ријеч о девијантностима које се једнако добро уочавају када је у питању насиље над женама и дјецом, крађа, криминал и сл. Дакле, насиље као деформисано људско понашање, још ако је тај девијантан феномен исказан према другом полу или дјечи, посебно штети квалитету друштвених односа, јер је ријеч о:

- уништавању и непризнавању *једнакости* међу половима, што је дан од темељних принципа Опште декларације о људским правима;
- повреди *достојанства* сваког појединца;
- угрожавању *личне сигурности*;
- *окружном, нехуманом и понижавајућем односу или кажњавању*.

Све ово указује да је у сваком насилном понашању, а посебно исказаном према женама и дјечи, у основи ријеч о *кршењу основних људских права*, јер се *уништава личности и идентитети жене и дјетета*, дакле људских бића. Са таквим *не-квалитетом* друштвених односа само друштво „постаје не-квалитетно”, односно регресивно у свом развојном процесу.

Већ смо нагласили да је насиље над женама и дјецом веома сложен друштвени феномен, чија је комплексност видљива и по следећим карактеристикама:

– у већини друштава жена и дјеца представљају најосјетљивији дио популације, а доживљавају насиље од стране мушкараца који су углавном познати /често су то најближи чланови породице/ а могу бити и непознате особе;

– насиље је присутно на разним нивоима и локацијама /у кући, у институцијама, на јавним мјестима и сл. /;

– насиље се испољава најмање у три вида: физичко, сексуално и психолошко, што је само *условна подјела* јер се насилно понашање ријетко појављује у једном чистом облику, већ је много чешће израз сва три наведена облика;

– насиље над женама и дјецом најчешће је у директној вези са неравнотежом моћи између мушкараца и жена која влада у датом друштвеном амбијенту. У овом случају насиље је продуковано жељом и настојањем да се успостави специфична контрола и надмоћ над осјетљивим дијелом популације, женама и дјецом. Ова неравнотежа моћи између мушкараца и жена у датом друштву, као један од узрока насилног понашања, често се даље усложњава и продубљује преко неједнакости у погледу приступа финансијским и другим изворима, легитимисања таквог стања у друштву кроз структурне неједнакости и сл.

Издвојили смо у овој анализи само један облик насиља – над женама и дјецом, превасходно јер сматрамо да је насиље које се проводи унутар породице, са социолошког аспекта, посебно значајно. Зашто? Прије свега, зато што је породица као примарна друштвена група веома значајан индикатор ширих друштвених појава и процеса, па и кад је ријеч о насиљу као друштвеном феномену. У породици се, нажалост, јављају сви наведени видови насиља, од психолошког до физичког насиља, како према женама-супругама, тако и према дјечи као члановима породице. Управо због тога, насилна понашања унутар породице у значајној мјери пружају могућност објашњења за понашање, посебно дјече, у каснијем периоду, као одраслих чланова друштва и при заснивању властитих породица.

У свијету је забиљежен укупан пораст броја *пријављених* случајева насиља у породици, што имплицира, с једне стране, *негативан* тренд пораста насиља у породици, а с друге стране, исказује се и *позитиван* правац у повећању броја пријављивања таквих случајева, што говори да се полако разбија „табу тема” која је до сада значајно била заодјенута велом тајновитости. Оно што забрињава данас више него јуче, јесте да данас не само 25% жена доживи неку врсту насиља у породици од стране партнера или бившег партнера, већ да ће, према прогнозама UNESCO-а, и убудуће 25-50% жена доживјети злостављање од стране партнера. Ове нимало оптимистичне процјене свјетске организације указују да ће свака друга дјевојчица или млада жена до 18. године живота доживјети неки облик сексуалног злостављања, што указује да почетак 21. стољећа, као императив, намеће потребу веће анагжованости свих прогресивних снага (социјалних, политичких, културних, научних, економских и сл.) на спречавању насиља уопште, уколико је циљ човјечанства миран, складан и ненасилан развој цивилизованих друштава.

Насиље у породици, рекли смо, нажалост, укључује и злостављање дјече, што је са социолошког аспекта посебно индикативно. Наиме, дјеца, у почетку, често бивају свјedoци насиља у породици. У тим најранијим фазама власититог злостављања дјеца доживљавају душевну патњу, а понекад и стрес. Управо одрастајући у атмосфери породичног насиља, дјеца у каснијем узрасту често понављају исте улоге као и одрасле особе у оквиру њихових породица – дјевојчице преузимају улогу злостављане

особе, а дјечаци улогу насилника. Ако бисмо покушали да анализирамо узроке позиције ове дјеце, оно што није упитно, свакако је да *различити васпитно-едукативни приступи дјеци различитог пола унутар породице* значајно опредјељује њихову каснију улогу и позицију не само у породици, него и у друштву уопште. Ово је посебно изражено у друштвима са патријархалним системом вриједности (гдје Црна Гора дјелимично припада) када се у најранијем дјетињству женској дјечи сугерира да буду послушна чак и у односу према млађем брату који је „увијек у праву”, када се полна дискриминација међу дјецом афирмише чак и актом рођења. Нараво, осим душевне патње као једног од облика насиља, дјеца су често у породици изложена и физичком злостављању, што је углавном последица фрустрирајућих односа њихових родитеља.

Осим овог облика насиља над дјецом, нажалост као да кулминира девијантност нових облика насилног понашања одраслих према дјечи. У свијету је у порасту тзв. педофилија као један још бруталнији и нехуманији облик насилног понашања према дјечи, посебно мушкој. Иако је појава педофилног понашања до јуче била појава савремених развијених друштава, што је прави нонсенс, чини се да на ову девијантност ни наше окружење није имуно, тако да је појава сексуалног злостављања дјечака присутна и у нашем друштву. Патња, недостатак самопоуздања, склоност ка самоубиству, само су могуће додатне последице таковеденог дјетињства.

Слика савременог свијета на почетку 21. стољећа, када су у питању различити облици насиља над женама и дјецом, је веома суморна и забрињавајућа. Ако је ропство било прво питање људских права које је доживјело највећу могућу осуду у историји социјалне мисли / укинута 1848. године/, мора се истаћи да савремени облици „*просјитиштво*” значајно дехармонизирају прогресивни друштвени ток.

У многим друштвима, посебно оних која су карактеристична по социјалним, политичким, економским и другим промјенама, гдје долази до рушења традиционалних структура у свим областима људског живљења, долази до појава (осиромашење руралних подручја, снажних миграција према урбаним центрима, велики број незапослених и сл.) које доприносе увећању проституције, сада у неким „новим одорама” и са новим циљем. Посебно у државама гдје је дошло до радикалних политичких промјена – пада тоталитарних режима, дошло је до експлозије овог феномена, као што су земље Источне Европе. Осим азијских земаља у којима проституција поприма алармантне размјере, данас у Доминиканској Републици проституција заузима једно од водећих мјеста по приливу девиза (подаци изнесени на Конференцији у Пекингу 1995. године када је и донесена тзв. Пекиншка декларација са циљем елиминисања свих облика дискриминације над женама).

Управо то ново „проститутивно ропство”, данас познатије као „*трафкинг*”, које у основи има директну и најгрубљу експлоатацију – трго-

вину младим женама, посебно из Русије, Украјине, Пољске, Мађарске, Молдавије, бивших југословенских република према Западној Европи, постаје све алармантнија друштвена појава. Развој комуникација и економска неравнотежа у свијету чини се да су допринијели да се трговина људима прошири на готово цијелу планету. Историјски посматрано најприје се говорило о трговини бијелим робљем, па онда о трговини људима са југа на сјевер, да би се данас суочили са трговином људима из мање развијених у економски снажније регионе, посебно у Западну Европу. Према подацима међународне организације за миграцију, сваке године се више од 500.000 жена прода у западноевропским земљама. Циљ тзв. трафикера су углавном дјевојке и дјевојчице у земљама или подручјима у којима су друштвено-економски услови тешки, а могућности за жене крајње ограничене. Начини трговине /врбовања/ су различити, али у основи свих њих налази се неки облик присиле или обмане.

Трговина људима (углавном женама и дјецом) данас се проширила по цијелом свијету и њен негативан утицај и посљедице осјећају се, у мањој или већој мјери, свуда. Најчешће, уколико не могу да емигрирају легалним путем, емигранти се обраћају посредницима који, у највећем броју случајева, представљају једну од карика у ланцу организованог криминала. Управо те особе су најодговорније за „регрутовање” људи за проституцију. Већ смо нагласили да је крај 80-тих година прошлог вијека карактеристичан, посебно за централну и источну регију Европе, по отварању и либерализацији граничних прелазака, повећању незапослености и нарастујећем сиромаштву уз политичке промјене државних структура. То је погодновало развоју свих врста илегалне трговине, а посебно трговине људима у циљу сексуалне експлоатације.

Међутим, овај девијантан друштвени процес, сексуалне експлоатације, не би био могућ да истовремено нису развијане специфичне мреже организација и људи, које се ослањају на потражњу која за овим постоји. Мушкарац-клијент (купац) услуге на тржишту проституције, углавном остаје анониман или невидљив, осим у случајевима силовања или сексуалног злостављања дјете. Но, и поред тога, његова улога у трговини људима је веома значајна. Илустративан примјер, који нажалост није усамљен, јесте да се дјевојке јављају на огласе или их неформално врбује агент /обично познаник или преко познаника/ нудећи им добар посао у другим земљама или подручјима /који по правилу у својим земљама немају/. Аналитичари истичу да је управо овакав примјер трафикинга, на који дјевојке пристају, углавном карактеристичан за друштва у којима је уобичајено да се послови уговарају неформално, те овакав вид врбовања нужно не изазива сумњичавост и опрез.

У неким земљама особе које уговарају такве ”послове” некада се обрате породици дјевојке /чиме само наизглед умањују сумње у легалност тих послова/, док у неким земљама дјевојке бивају отете или намамљене обе-

ћаним „проводом” у другим земљама. Најдрастичнији поступак „трафикинга” јесте када дјевојке, или дјевојчице, бивају продате „трафикерима” од стране рођака и сл. Након ових различитих путева „трафикинга”, када се нађу под контролом трговаца, дјевојке и дјевојчице се присиљавају на проституцију или експлоатишу кроз „*дужничко ропство*”.* У многим таквим случајевима дјевојке су под одређеном присилом, било да су претучене, силоване, одузима им се храна, а у готово свим случајевима „трговац” одузима женама документа и путне исправе, и на тај начин их контролише и присиљава.

С обзиром на то да је ријеч о дјевојкама и дјевојчицама које углавном не знају језик земље у којој бораве, које су без одговарајућих докумената, са нелегалним имиграционим статусом, са осјећајем страха од неизвјесности и изолације, све то доприноси њиховој појачаној зависности од „трговаца”. Заstraшивање и насиље (вишеструка силовања, физичка малтретирања, дрога) су свакодневна појава у „трафикингу” који кулминирају када је с тим повезана „мафија” или организовани криминал, што често завршава самоубиствима или убиствима. Управо због тога сматрамо да је насиље над женама уопште /без обзира на старосну доб или облик насиља/ својеврстан злочин савременог свијета.

Оно што „трафикинг” чини најдевијантнијим обликом насилног понашања данашњице, ако се изузму ратни злочини, јесте што је у тај процес укључен велики број малољетних особа (према подацима UNESCO-а из 1995. године – око три милиона). Управо ово на неки начин потврђује раније изнијету тезу о могућој нарастајућој стопи насилног понашања код дјеце која у најранијој младости осјете насиље у властитој породици.

Простор бивше Југославије је познат као простор поријекла, пријема и транзита за трговину женама. Основни разлог за овакву позицију у „трафикингу” јесте, с једне стране, у томе што је бивша Југославија почетком деведесетих година имала бољи животни стандард у поређењу са другим

---

* „Дужничко ропство” је препознатљиво по следећем: трафикована особа по аутоматизму постаје „дужна” према свом трговцу због трошкова путовања, набављања докумената, подмићивања, а често то укључује и „продајну цијену” жене. Обично, уз пријетње и насиље, жени се онемогућава повратак кући док се дуг не отплати. Међутим, тек тада жена постаје свјесна да је увучена у ланац, зачарани круг бројних трговаца који узимајући сваки свој дио, доводе жену у ситуацију да јој остаје врло мало или нимало новца да би враћала „дуг”. Додавањем „камата”, уводјењем „казни” за непослушност постојећи „дуг” се стално увећава, те трговац најчешће продаје и дуг и жену другом, уз велику добит. Сличност са давно превазиђеним робовласничким системом је неспорна мада је ријеч о 21. стољећу, те утолико више сматрамо да овакав вид увођења жена и дјевојака у зачарани круг трговине људским тијелом, у којем нема реалне могућности за отплату дуга и ослобођење, представља својеврсни *злочин над женама и дјецом*.

земљама у региону и, с друге стране, што њен гео-политички положај реално омогућава „најлакши транспорт” ове врсте. Само дјеломично због овога, Југославија је постала веома привлачна за жене из источноевропских земаља.

Ратови на простору бивше Југославије допринијели су промјени ове ситуације-јер сада жене из источноевропских земаља углавном кроз Србију (посебно су занимљива погранична подручја) одлазе у сусједне државе /БиХ и Хрватску/, гдје се рапидно повећао број јавних кућа усљед присуства међународних војних снага. Истовремено, велики број жена из Србије усљед тешке економске ситуације, жели да емигрира на Запад, али је за то било мало легалних могућности. У таквој ситуацији углавном су се користили разни огласи (за конобарице, хостесе, baby-siter и сл.) , али који нису били под контролом и провјером званичних органа. Као посљедица тога, многе жене су биле преварене и присиљене на проституцију у јавним кућама на Западу, на Косову или у Босни и Херцеговини. Оно што забрињава не само научну јавност, него и шире, јесте чињеница да не постоје тачни подаци о женама и дјевојкама из СРЈ које су трафиковане.

Један од разлога за непостојање ни приближно тачних података о трговини женама и дјевојкама у Југославији, јесте што се секс трговина женама и дјевојкама сматра табу-темом, посебно међу државним институцијама као што су полиција и судови.

Мишљења смо да би и на овом плану више отворености према најширој друштвеној и политичкој јавности значајно доринијело да се разбије табуизираност ове врло опасне друштвене појаве.

С обзиром на то да је Црна Гора такође једна од држава која доживљава транзицијске промјене и појаве, нажалост и на овим просторима „трафикинг” тражи своју амбијенталност. Али треба истаћи да је УНЕСКО позитивно оцијенио стање превентиве у сузбијању ове патолошке појаве у црногорском друштву. Поред успостављене основне структуре за сузбијање трафикинга у институцијама власти (именовање националног координатора при Влади Црне Горе за сузбијање трафикинга) , што само по себи није довољно, у Црној Гори се показало сасвим оправдано и сврсисходно формирање тзв. склоништа за жене и дјецу и других облика збрињавања особа које су изложене било којем виду насиља. Наравно, ово је истовремено упозорење да је насиље у Црној Гори присутно и да је потребно за његовим елиминисањем сасвим реално.

Оно што посебно забрињава савремену јавност /надамо се и научну/ јесте значајан пораст сексуалне злоупотребе дјеце, како дјевојчица, тако и дјечака. Наиме, мада је присутан пораст пријављивања законодавним и судским органима оваквих случајева, још увијек је у глобалним размјерама то мали проценат (5%), а уз ово готово $\frac{3}{4}$ тужби се повуче из поступка након извјесног времена, што значи да број пријављених случаје-

ва не одражава реално стање. Зашто се управо на овом примјеру најгнуснијег и најнехуманијег људског понашања осјећа немоћ или недостатно дјеловање институција система у датом друштву? Чини се оправданим да поновимо, да је насиље у свом свобухватном исказу присутно како у друштвима са традиционалном основом, тако и у савременим, индустријски развијеним друштвима. Разлика је у томе што у друштвима с патријархалним системом вриједности особе изложене овој врсти насиља осјећају стид, одређени страх од освете уколико учине јавним тај акт насиља, осјећај да ће имати мање поштовања од других, да им се неће вјеровати и слично.

Због тога нам се чини упутним да укажемо на неопходност изградње свијести путем разних видова едукације, нарочито у структури млађе популације, чиме би се бар назначена психолошка оптерећења значајно смањила, ако не у потпуности отклонила, а што би значајно допринијело повећању јавности, а самим тим и смањењу потенцијалних облика трафикинга жена и дјевојака.

Без амбиција да овај прилог понуди коначну листу узрока појаве насиља на крају 20. и почетком 21. стољећа, посебно оног насилог вида понашања усмјереног према женама и дјецом, желимо на крају да истакнемо бар неколико неспорних карактеристика савременог живљења које, по нашем мишљењу, доприносе одржавању, али и повећању, девијантности у односима међу људима уопште, а међу половима посебно:

– Глобално посматрано може се рећи да су *економске и социјалне неједнакости* које постоје *између и унутар земаља*, можда један од најзначајнијих појединачних узрока трафикинга; висок проценат сиромаштва и незапослености, мале плате запослених, насиље, патријархалне социјалне структуре посебно утичу да се жене одлучује на миграцију а чиме се повећава могућност да постану плијен разних трафикера.

– Уз незнатне изузетке, велики број земаља трговину људима, а посебно женама и дјецом, третира као мање значајан проблем, мање него што је нпр. трговина оружјем или дрогом. У тим друштвима овај проблем се *претира искључиво као имиграциони проблем*, дакле у овом случају се апсолутно занемарује сва бруталност злочина који је је у основи ове врсте насиља.

– У земљама у које долазе трафиковане жене провођење *закона* на сузбијању ове појаве углавном се примјењује *прошив трафикованих жена*, а не и /прије свега/ против *починиоца злочина*. Чест је случај да полиција, проводећи рације у ноћним клубовима и сличним објектима, хапси, притвара и испитује а на крају и депортује жене, док макрои и власници тих објеката углавном остају некажњени (често и непознати). У случајевима да власници /трговци женама/ кривично одговарају, углавном добијају благе казне кроз формулацију „скривања илегалних имиграната” што је такође „бјежање од истине”, од сагледавања природе злочина.

– Мада већина земаља има законе који забрањују експлоатацију рада и ропство, нажалост ове законске одредбе се ријетко користе у случајевима провођења насиља путем трафикинга.

– Једна од највећих препрека ефикаснијој борби против трафикинга и заштити трафикованих особа-посебно жена и дјеце, јесте што већина земаља *одмах дејорџује* особе које су ухваћене да илегално бораве у складу са законом о странцима или имиграцији. Као да у тим случајевима недостаје настојање полиције и власти уопште да утврде да ли је ријеч о трафикованим особама /које су жртве преваре/ те да се обезбиједи помоћ и заштита таквим особама и проведе истрага о трговцима људима. У том случају *не би дошло до раскорака између њимјене имиграционих њројиса унуџар одређених држава и њајора да се казне злочини њтрафикинга и њихови носиоци, џиџо је џо нашем мишљењу једнако важно као и едуковање сџановниџиџва с џиљем џодизања свијесџи о ојасносџима а и џосљедиџама насиља над женама и дјецом .*

Prof. dr Srebrenka VIDEN

VIOLENCE OVER WOMAN AND CHILDREN
– CRIME ON THE BOUNDARY OF TWO CENTURY

Summary

A sociological questionableness regarding Gender relations i. e. Gender equality is aimed at pointing at significance of *quality of relations between people*, as one of crucial factors which having an impact on progress of society. To be more precise, it is necessary to mention that the quality in reference determines at great extent a direction and dynamics of development of a society. That is the reason for taking a hypothesis of considering Gender relations based exclusively on *non-violence* which can be one but significant link in overall progressively developmental and a civilisation-directed process of a society, as a initial point from which it should be made every following step ahead.

Roots of *violence, as a specific form of destructive behaviour*, can be found in *the very structure of society*. That is why it is found important to make an approach, within the Montenegrin society as well, to a scientific elaboration of this social phenomenon. Societies that are at least in their bases patriarchal ones, having social relations established on patriarchal values and principles, are examples of societies in which violence is tolerated as a rule, due to the fact that the above-mentioned is treated as being compliant with traditional conventions which have significant power and influence.

Having violence, as a social phenomenon which definition is most complex in the focus of this elaboration, is justified, above all, on the grounds of different forms of its appearance. Furthermore, taking into account the fact that the content determines and shapes the form, the phenomenon in reference is then too complex, in the sense of its content, to be defined on simple terms only. Nevertheless, it appears as justified enough to state that

each form of violence is considered as a *crime* of its kind, which is in a base of all forms of violent behaviour.

Only one form of violence has been specifically earmarked in this analysis – violence over women and children – primarily because of the fact that the violence which is being committed within the family frame is of significant importance from a sociological aspect. Why is that so? First of all, because of considering a family, being a primary social group, as most important indicator of widely spread social phenomena and processes, and even in the case of having violence as a social phenomenon in the focus of the attention. Unfortunately, all the above-mentioned forms of violence appear within a family, from psychological to physical forms of violence, committed over as women-spouses as over children as family members.

Generally, an increase of the number of *reported* cases of violence in family has been registered in the world, which implies, on one hand, a *negative* implication of the increase of violence in family, and on the other hand, a *positive* direction in increasing the number of denouncing those cases. The above-mentioned indicates that a “taboo issue”, which has been significantly veiled by mysteriousness up to date, is slowly being overcome.

What appears as more concerning nowadays than in the past is that nowadays not only 25% of women is being victims of a form of violence in family committed by a marital partner or an ex-partner, but also 25-50% of women might also be victims of violence committed by their partners in the future, according to UNESCO’s expectations. The mentioned not at least optimistic estimations foreseen by the above world’s Organisation, indicate even more drastically that every second girl or a young woman could experience a form of a sexual harassment until their age of 18, which points at the fact that the beginning of the 21st Century imposes, as an imperative, necessity of a more active involvement of all progressive forces (social, political, cultural, scientific, economic etc.) in prevention of violence in general, if we are still bearing in our minds an image of a peaceful, compound and non-violent development of civilised societies as the overall aim of the humanity.

It has already been said that unfortunately, violence in family includes also violence over children, which is considered from a sociologically point of view, as a specifically indicative fact. To be more specific, children often become witnesses of violence in family only at the beginning.

Unfortunately, apart from the mentioned form of the violence committed over children, it seems as if deviation of new forms of violent adults’s behaviour toward children culminated. There is an increase of a so-called paedophilia noticed in the world, as one more brutal and inhuman form of violent behaviour toward children, especially toward male children. Although not so long ago, an appearance of a paedophilic behaviour was considered as the appearance characteristic for modern well-developed societies, which seems as a pure nonsense, it appears that even our surrounding is not immune to the mentioned deviation as well so that an appearance of a boys’s sexual harassment is noticed even in our own society. Suffering, lack of self-confidence, inclination to suicidal acts etc. are only a few of possible consequences of this kind of experienced childhood time that might additionally appear.

What makes “trafficking – prostituting slavery” the most deviant form of violent behaviour nowadays, with the exception of war crimes, is that a great number (approximately 3 million) of under-age persons is involved in this process, according to UNESCO’s data originating from 1995. The above-mentioned in a way, precisely confirms the above indi-

cated hypothesis on a possible increase of the rate of violent behaviour manifested amongst children who experience violence in their own families in the earliest age of their lives.

Bearing in mind various forms of violence over women and children, an image of the modern world at the beginning of the 21st Century seems as quite bleak and raises concerns. If taking into account the fact that slavery was the first issue of Human Rights which was condemned at greatest possible extent in the history of social contemplations (abolished in 1848) , then it has to be specifically stressed that contemporary forms of “*prostituting slavery*” disharmonises significantly a progressive social course.